

אור ההליכות

לקי

הליכות עם ישראל

גליון חודש אייר התשע"ב
גליון מס' 54

עמותה להפצת ערכי היהדות הנאמנה

רח' הרב שלום יצחק הלוי 4 קרית אונו ת.ד. 211 מיקוד: 55100

בשיתוף: "אורות יצחק", גרעין תורני קהילתי - מודיעין

מו"ר הרה"ג רצון ערוסי שליט"א

חברה מתקנת

מודיעים זה לזה כדי לא להכשיל זה את זה. וכך כתב רבינו מאיר המעילי (המאורות יומא עח.): "דבר שמקצת הקהל נוהגים בו איסור, ומקצתם נוהגים בו היתר, רשאי הנוהג איסור לסמוך על הנוהג בו היתר. והנוהג היתר אסור לו להטעותו ולהכשילו,

כיון שזה נוהג בו איסור. וחיוב משום לפני עיוור לא תתן מכשול". וכ"פ הרמ"א (יו"ד קיט, ז). ויש להעיר כי מוסדות ציבור חינוך ושיבות, חייבים האחראים לדאוג כי המזון המוגש לפני הסועדים יהיה כשר לכל סועד. ולא יעלה על הדעת כי בישיבה יגישו לבני אשכנז דבר האסור להם, וכן לבני ספרד (בשר שאינו כשר לדעת בית יוסף) וכן לבני תימן (בשר שאינו חלוט). כי מבחינה הלכתית הישיבות דינם כעיר לקוטאית שבענייני איסור והיתר חייבים לנהוג בהכשר הראוי לכולם.

וכן אסרו חכמים על מסחר נשק משום לפני עיוור (רוצח ושמה"נ יב, יב), ואף מצאנו הוראה מעניינת בספר חסידים (סי' תרעג) כי חובה על החולה במחלה מידבקת להתרחק מלהדביק אחרים משום לפני עיוור. וכן נפסק להלכה שאב המכה את בנו הגדול מנדין אותו (ממרים ו, ט), ומעשה שהיה כי שפחת רבי ראתה אב מכה בנו הגדול ונידתה אותו (מו"ק יז). כי "שמא לא יסבול ונמצא מבעט בו" (מאירי שם) או כדברי רבינו חננאל (שם) שכיון שהוא גדול, חוזר גם הוא ומכה את אביו ונמצא כי אביו גרם לו להכשילו.

גדר איסור לפני עיוור, מעבר לפשוטו של מקרא בעיוור ממש שהוא רשעות גמורה, אלא איסור זה הוא בנתינת ייעוץ מכשיל לאדם שאינו בקי ותמים והוא כסומא באותו עניין. או גם הסיוע לעבריין לא רק כשהוא שותף בעבירה, אלא בעצם העידוד לעשיית עבירה (סה"מ ל"ת רצט). מכאן לדוגמא, אסור למעסיק או למארח להאכיל את פועליו או אורחיו כשהם זרים בתרומה כי "כלל אצלנו אין שליח לדבר עבירה, והעושה את העבירה בעצמו הוא שמענישין אותו והמתעהו ומביא אותו לידי מכשול או שצוהו על העבירה או שסייעו עליה באיזה סיוע שהוא, אפי' בדיבור מועט, נענש בידי שמים ... אבל עובר הוא על מה שאמר ה' ולפני עיוור" וכו' (פיה"מ תרומות ו, ג). כך שהמסייע לעבריין עובר גם בגרמא בלבד.

ובעידן של קיבוץ גלויות יש לכך משמעות גדולה כי אסור למארח להכשיל את האורח בדבר האסור לו (מבלי להודיעו), אע"פ שהוא מותר למארח, משום לפני עיוור (עיין שו"ת יחוה דעת א, י בעניין אורז בפסח). וכבר בית הלל ובית שמאי שהיו חלוקים בפסקי הלכות, לא נמנעו זה מזה והיו

"ולפני עור, לא תתן מכשיל; וְיִרְאֵת מֵאֶלֶּיךָ, אֲנִי ה'", הלכה חשובה זו היא חיונית ביותר לכל חברה מתוקנת, ולכל אדם שיש לו ייעוד ערכי. שכן העיוור הוא חסר מגן מפני מכשילו, והכשלת אדם חסר מגן היא רשעות. במיוחד כשהמכשיל את העיוור עושה את העוול לעיוור, מתוך הנחה שהעיוור אינו רואה ואינו יודע מי הכשילו. ולעולם העיוור לא יוכל לתבוע את מכשילו או להאשימו.

עבירה חמורה זו כלולה בברית הברכות והקללות שבהר עיבל וגרזים בכניסת ישראל לארץ "אָרוּר, מִשְׁגֵּה עֵוֶר בְּדַרְכּוֹ". ובאמת קשה להיאבק נגד עבריין פוטנציאלי הסבור שאין רואים אותו בשעת עבירה. מבחינה זו יתרון משפט התורה, היותו משפט דתי - אמוני "וְיִרְאֵת מֵאֶלֶּיךָ, אֲנִי ה'", ה' רואה את העבריין המכשיל. ואכן אזהרת הקללה עושה את שלה ואף חייב נידוי (רמב"ם ת"ת ו, טו). ואין כוונת התורה רק להרתעה, אלא להעמיד את האדם הערכי בפחיתות עבירה זו, "להרחיק כל תכונה רעה מהנפש" (הבתים, ר"ד כוכבי, מגדל דוד ל"ת רצט).

הלכה חשובה זו מסתעפת להלכות רבות כי העיוור האמור והמדובר בתורה, הוא חסר ידיעה, או כמי שתאוותיו מעבירות אותו על דעתו, או מחנך שנכשל בתפקידו שגרם לחניכו להתנהג שלא כהלכה, או כמסייע לעובר עבירה. וכפי שאמר הרמב"ם שלא זו היא בכלל לאו שבכללות (סה"מ שורש ט).

המרכז העולמי
למשפט התורה

בית מדרש לדיני
ממונות

מכון מש"ה
לחקר משנת
הרמב"ם

מכון תורני
לחקר מנהגי
העדות בישראל

שיעורי תורה
תלמוד תורה
ויכולל אברכים

שבתות עיון
וירחי כלה

מפעלים לטיפוח
אהבת ישראל
וארצו

קרנות מחקר
עדוד וחסד

ארגון אשת חיל

העלון מוקדש
לזכרו של
שלום רצאבי ע"ה
ת.נ.צ.ב.ה

לכו אל יוסף, אשר יאמר לכם תעשו

לק"י
לכבוד מורנו ורבנו הרה"ג יוסף קאפח שליט"א
שלום רב
ברצוני להודות לכבוד הרב על תשובותיו לשאלות הרבות כמו כן ברצוני לשאול את כבוד הרב עוד מס' שאלות:
[א] האם מותר לבצע ניתוחים פלסטיים לצורך יופי ולא לצורך בריאות?
[ב] אדם שעבר ניתוח פלסטי האם

עליו לברך ברכת הגומל?
[ג] האם קטן רשאי לברך הגומל?
[ד] אדם שעבר ניתוח עיניים לשיפור הראייה ע"מ להוריד את המשקפיים, הניתוח אורך מס' דקות, ללא כאבים ולא אשפוז, אך זהו ניתוח מסוכן האם צריך לברך הגומל?
[ה] האם נשים חייבות לשמוע קריאת פרשת "זכור" בביהכ"ס?
בברכה
רועי בן זריהם
תשובה
כבוד השואל נ"י

[א] אינו רשאי
[ב] וכיון שכן אין לו לברך
[ג] אין קטן מברך הגומל
[ד] לפי הגדרת חז"ל אינו מברך
[ה] אינן חייבות

בכ"ר יוסף קאפח

קוראים נוספים המעוניינים לפרסם תשובות, מאת מ"ר הגאון ר' יוסף קאפח זצ"ל
מוזמנים ליצור קשר בטלפון: 054-2443930
או בדוא"ל: orhalichot@gmail.com

ר' אלעזר קייסי יצ"ו

כישורנו של עם ישראל

לאומיים ציבוריים, שמהם נגזרה גזירת האנוכיות, הגסות והכוחנות, לבין יושר, כלליות, מוסר וצדק. ביציאת מצרים נולדה אומה אשר תגלה ותחשוף שהקודש, הוא המקור לכל מציאות החיים על כל גוניהם. אמנם ישנה עדיין השפעה של תרבות מערבית שנושאת על דגלה את הכוח והרכושנות על מנת שאפשר יהיה להתקיים. אך בעם ישראל צפון הכישרון, חבי הכוח, המסוגל לינוק את חיי החול לאומיים, על כל איתנותם ומשמעותם הרבה - בכלכלה, בבנין החיים, בממלכתיות, ואף בפוליטיקה, ובמסגרת הצבאית והביטחון - דווקא מאצילות הקודש, מטהרות החיים, ומרוממות המוסר.

"היום הזה נהיית לעם לה' א-לוהיך" – ייעודו של עם ישראל הוא לחיות כאומה ולא כיחידים, בבחינת "ואתם תהיו לממלכת כוהנים וגוי קדוש". יציאת מצרים מחוללת מהפיכה הבאה לידי ביטוי ביציאת האומה הישראלית. היא הבהירה בצורה פומבית, שהעולם המוחשי והכוח האנושי אינם חזות הכל אלא ישנו כוח שמגיע ממצויאות אינסופיות שמגיע את עם ישראל לכל אורך ההיסטוריה, בין אם הוא מקובץ ובין אם הוא מפוזר – אומה נצחית. אומה שקיבלה את יחודו של האל-מסוגלת לפעול ולהתקיים לאורך ההיסטוריה. כשם שמציאותו של הקב"ה מתיקנים לעולם, כך האומה הישראלית לא מפסיקה להתקיים. המה"ל, בגור אריה, כותב בפירושו לבראשית יב' "זה שאומרים א-לוהי אברהם, פירוש - כי הבטיחו הקב"ה שיהיה ממנו אומה גדולה, ומאחר וכן, הקב"ה מייחד שמו עליו, דאין הקב"ה מייחד שמו רק על אבות האומה מפני שאין הקב"ה מייחד שמו על יחיד פרטי, רק על אומה שלמה, ואותם שהם אבות האומה הקב"ה מייחד שמו עליהם". עם ישראל הם בעלי כישרון רוחניים, בעלי אמונה ודעה המאפשרים להם להבין כי אין סתירה בין חיים

בה' באייר תש"ח הוכרז על הקמתה של מדינת יהודית בארץ ישראל. הכרזה זו הייתה ביוזמתם של מנהיגים שידעו שעוד ארוכה הדרך להגיע לשלום ולשלווה. באותה תקופה עם ישראל בכללו נמצא בפזורות שונות ברחבי העולם ואחרי שואה אימה. מדינות ערב שמסביב משלחים ידם במתי מעט היהודים שבארץ ופוגעים בהם. עברו מאז 64 שנים וכבר "הספיקה" מדינתנו הקטנה לעבור מספר רב של מלחמות, מאות פיגועי טרור, אבל למרות התלאות, מדינתנו הגיעה להישגים מרשימים בכל התחומים בכלכלה, בביטחון, בבניה ובחקלאות. אחרי אלפי שנות גלות וטלטולים קשים, מהיכן יש לעם ישראל כוחות חדשים לבנות מידי פעם הכל מחדש תוך כדי איומים הבאים עליו חדשים לבקרים? כיצד ייתכן שפורח לאוויר העולם הכרזה על תחייה של עם שעדיין כואב את פצעי השואה והאנטישמיות? כדאי שמנהיגינו וגם אנו נדע, שהכוח לעמוד מול כל העול והלהכריז על הקמת בית לאומי, בא מכוח אותה הכרזה על לידתה של אומה נצחית עם כישורנות ייחודיים, אותה הכריז הקב"ה לפני יותר מ-3000 שנה,

ד"ר יוסף צוריאלי יצ"ו

תפילת העמידה, המשמעות השונת למילה "עמידה"

פעמיים והיא הנקראת "תשלומיך".
ג. בגמרא כתוב: בתפילת העמידה אפילו נחש כרוך על עקבו לא יפסיק. (ברכות דף ל ע"ב)
יד. חובת הנשים - היות ותפילת העמידה אינה תלויה בזמן על כן נאמר בגמרא (ברכות כ ע"ב) נשים חייבות בתפלה שזו תפילת בקשה ורחמים ואין לזה זמן קבוע. וכאשר אמרו תפלה, התכוונו לעמידה.
הנה רואים אנו שהמילה "עומד" בנוסף למצב פיזי שבה אדם מצוי בשעת התפילה, משמשת מילה זו גם כביטוי למשהו חשוב שסביבו מולבש רעיון של: יסוד, חשיבות, מרכזיות, עקשנות.
אל תפילת "שמונה-עשרה" שהיא "תפילת העמידה" והיא העיקרית, נתוססו במשך דורות עמנו פסוקי מקרא, מזמורים, קטעי משנה ופיוטים שונים לפנייה ואחריה אבל תפילת העמידה נשארה העיקר.
מהנחה והבנה זו יכולים אנו לומר שכאשר חכמינו כינו את תפילת "שמונה-עשרה" "תפילת-עמידה", רצו לומר לנו ש"תפילת העמידה" היא החשובה בכל התפילה ומפני כך אם אדם בא לבית הכנסת וראה שהציבור מתכוון לתפילה שמונה-עשרה צריך הוא להצטרף לתפילת העמידה, כי תפילה זו היא העיקרית ולאחר התפילה ישלים היחיד את אשר הוא צריך להשלים.
דברים אלו כנונים לתפילת ערבית. לגבי תפילת המנחה מובא בפוסקים שאם יש לו פנאי לומר "אשרי" יאמר ואחר מתיין ויצטרף לחזרת הש"ץ ולקדושה. אבל אם הגיע והם כבר בתחילת חזרת הש"ץ, יתחיל מיד עם הציבור את תפילת העמידה ואח"כ ישלים. לגבי שחיית, יש הסוברים שחייב הוא לומר ק"ש על ברכותיה כיון שחייב הוא לסמוך גאולה לתפילה. על כן ישתדל כל אחד להקדים ולהגיע לתפילה בזמנה על כל חלקיה ולא יצטרך לעלות על "טרמפ" ולאחר מכן להשלים את אשר החסיר.

ד. שלמה המלך ביסדו את המקדש העמיד שני עמודים, הימני יכין והשמאלי בועז שחזקו את ההיכל בבית המקדש (מלכים א ז כא).
ה. מוטות העץ המחוברים לשני קצוות גווילי ספר התורה מכונים בשלושה כינויים: 1. יכין ובעוז (לעיל) 2. עץ חיים (עץ חיים היא התורה) למחזיקים בה ותומכיה מאושר (משלי ג יח). 3. עמודים (לעיל, ד).
ו. שמשון הגבור, כשהובל לאולם שאליו נהרו הפלשתים למאותיהם וביקשו להתל בו, ביקש מנערו להצביע בין שני העמודים את תקרת האולם וכאשר הגיע אליהם לפת אותם ושני העמודים קרסו ויאתם קרסה תקרת האולם עליו ועל כל הנוכחים הנמצאים שם (ויולפות שמשון את שני עמודי התור... ויאמר שמשון תמות נפשי עם פלשתים...) (שופטים, טז כט-ל).
ז. האדם, הוא יצור שיש לו "שירדה". בתימן קראו לה סתם שירדה, אולם אנו אומרים היום עמוד השירדה. וכולנו יודעים כי כאשר עמוד השירדה נפגע האדם אינו מסוגל לתפקד ומכאן חשיבותו הגדולה.
ח. כאשר האדם מתעקש לבצע דבר מסוים או אומרים שאדם זה עומד על זכותו שמבוקשו ייתן לו (בדומה למשה רבנו שעמד והתפלל עד שנתרצה הקב"ה ואמר "סלחתי כדברך" (במדבר יד כ)).
ט. אנו רגילים לשמוע ש - "הצבא עומד על המשמר" שהאויב לא יפתע אותנו שוב".
י. אנו רגילים לשמוע מדי פעם על אדם מסוים את המשפט "אדם זה יש לו כושר עמידה בלתי רגיל על אף הלחצים המופעלים עליו".
יא. יש ואדם אומר "אני עומד בפרק..." או "אני עומד בסוגיה..." ועוד דוגמאות רבות אחרות.
יב. תשלומין (ראה מערכת ברכות, פרק רביעי דף כו ע"א) - חשיבות תפילת העמידה הביאה לתך, שחכמים קבעו, שאם אדם שכח או נאנס ולא התפלל אחת התפילות בזמנה, כשיגיע זמן התפילה הבאה, חייב להשלים על ידי כך שיאמר את תפילת העמידה

במקורותינו המושג "תפילה" משמעותו "תפילת שמונה-עשרה". חז"ל כינו את תפילת "שמונה-עשרה" (נכון יותר 19) "תפילת עמידה" ורבים סוברים שזה כיון שחייבים לעמוד בתפילה זו. אם זהו ההסבר הרי שאר קטעי התפילה חייבים היו להיאמר בישיבה ואנו עדים שיש עוד קטעי תפילה הנאמרים בעמידה, ואם כן איזה שם ניתן לקטעים אלו?
ברצוני לטעון שבמושג "תפילת עמידה" חכמינו התכוונו למובן אחר של המילה "עמידה" וההסבר הלך נראה עמוק יותר, סביר יותר ומתקבל על הדעת. ההסבר הפשוט של המילה "עמידה" הוא, שכאשר האדם עומד ומבטא מבורא עולם לספק לו את צרכיו, חייב הוא להיות זקוף קומה לפני הבורא. אלא שזה נראה לו כל כך פשוט, שחכמינו לא היו מטריחים את עצמם להדגיש מילה זו בהכרזתם "תפילת עמידה" ויתכן וכוונתם הייתה רחבה ועמוקה יותר.
השורש "ע.מ.ד." נוסף על כך שהוא מבטא מצב פיזי בשעת אמירת תפילת שמונה-עשרה, הוא בא לבטא גם מובן של: "יסוד" "חוזק" "בטחון" "נחישות" ועוד... שעליו וסביבו נבנים מסגרות חברתיות, רעיונות, מטרות ושאיפות ואביא מספר דוגמאות:
א. נוהגים אנו לומר שאבותינו אברהם יצחק ויעקב הם שלושת עמודי העולם של אמותנו הדתית.
ב. במסכת אבות כתוב: "שמעון הצדיק משיירי הכנסת הגדולה היה אומר - על שלושה דברים העולם עומד על התורה, על העבודה, ועל גמילות חסדים" (א,ב). על פי הדרש נוכל לומר: 1. את התורה - מסתמל לנו יעקב שישב ולמד אצל שם ועבר 14 שנה. 2. את העבודה - מסתמל לנו יצחק שנאמר: "ויזרע יצחק וכו'..." 3. את גמילות חסדים - מסתמל לנו אברהם אבינו. על שלושת עמודי יסוד אלה העולם מתקיים, על פי דברי ר' שמעון הצדיק.
ג. אנו מכנים "עמוד התווך" של החברה, אדם מסוים שסביבו מתקבצים אנשים הנשמעים לו, והוא המנהיג והמדריך אותם.

הרב ד"ר חננאל סרי יצ"ו

מדובר בשלושה עשר עיקרים שמסמכים ידע מסוים מהתלמוד. הרמב"ם כאן הוא חלוץ הרעיון ליצור ניסוח ברור ומחייב של יסודות התורה. לשיטתם, מדוע לא יכול היה להתעלם מדברים שאינם יסודות הכרחיים? כפי שעשה למושגים אחרים (לדוגמה: מעמד הר-סיני, סיפור העקידה ועוד). מדוע לא יכול היה להסיק בפחות יסודות כפי שעשו אחרים שבאו אחריו והסתפקו בשלושה יסודות או כל מספר אחר? בשל כך קשה לקבל דעות אלו כפרשנות סבירה. הרב קאפח לעומת זאת ייצג כראוי גישה נאמנה ודייקנית. הוא טרח לחפש לעיקרים השונים הסבר משכנע שלא יחרוג מכל הנאמר בכתבי הרמב"ם ההלכתיים. הרב קאפח מבאר (פירושו להל' יסודי התורה עמ' קס) שנוהגים משה התייחדה מנבואת שאר הנביאים ועלתה עליהם בשל מספר סיבות: כדי שלא יוכל לבוא טוען נבואה אחר ולשנות את התורה שניתנה בסיני טהורה מפעולתו של הנבואה הנבואתית שאר הנביאים הפוך לגמרי מהמצב שרצו לצייר המייחסים למשה את גיבוש מצוות התורה. בנבואתו שאינה נזקקת לכוח המדמה מגיע אל משה הניסוח המדויק (עד לרמת האותיות וכתבי האותיות) של הקב"ה בכבודו ובעצמו. משה משמש רק כסופר דייקן והתורה כולה היא מסר אלוהי מדויק. כאן טמונה הסיבה שמחייבת יסוד כזה בין יסודות התורה. רק בגללו יכולים חכמי כל דור לפנות לפסוקים הקדומים ולחפש בהם כוונות ורעיונות עמוקים שמתאימים לדורם. בלי מעמד כזה לא היה מקום כלל לפנות לניסוח המיוחד ולחפש בו רמזים וסודות, הדרכות והנחיות לבעיות חדשות שעולות בכל דור. נמצא שיש צורך גדול ליסוד זה, ובשלו אין לקבל הסברים שיבטלו חשיבות עקרונית שכזו מתורתנו הקדושה.

כאילו תורתנו מקורה בחוכמתו של משה רבנו. הניתוח הספרותי והרעיוני שמביא לידי מסקנה זו, עשוי להופיע בצורה חכמה ושושלת לב (כפי שעושה לאחרונה לפחות ספר אחד), תוך התעלמות בוטה מהמאמצים הרבים שהשקיע הרמב"ם כדי ללחוץ בהשקפת עולם זו. כידוע ומפורסם, ישנה תשובה הלכתית של הרמב"ם על איסור עמידה בקריאת התורה של פסוקי עשרת הדברות. תשובה זו היא המפורסמת ביותר בתביעתה הנחרצת שלא להבדיל בין פסוקי עשרת הדברות לשאר פסוקי התורה והסיבה היא בדיקת מחשש זה: שלא יאמרו המינים שרק פסוקים אלו ניתנו מפי הגבורה ושאר פסוקי התורה - משה רבנו אמרם מעצמו (שו"ת הרמב"ם, סימן רסג). תהום פעורה בין מפרשים שהכירו את הרמב"ם בספר מורה הנבוכים בלבד ובין מכירי מבית המדרש. יושבי בית המדרש הקבועים מכירים את מפעלו הכביר של הרמב"ם בהלכה, ויודעים שזה היה עיקר פעולתו. כמה טרח ויגע בבירור פסוקי עשרת הדברות המדויקות ומצד הפירושים השונים שהתייחסו לכל סוגיה. כמה בירר ועמל כדי לזקק כל הלכה ולדייק בה. רק מי שלא הכיר את עבודתו זו יכול לחשוב שספר משנה תורה חובר רק כדי לקנות לו ממדד אשר יסלול את דרכו של מורה הנבוכים ללב ההמונים. הרב קאפח ורבנים אחרים ידעו והכירו שדעות כאלו אינן סבירות, והלומדים חייבים לחפש תיאום מלא בין ספריו השונים. קשה להעלות על הדעת שהרמב"ם שהיה המנסח של שלושה עשר עיקרי האמונה (או בניסוח המדויק יותר יסודות תורתנו) יתכחש לאותם עקרונות יסוד. אפילו הסבר לפי הרמב"ם כתב חלק מעיקרי האמונה רק משום שהן אמונות שהציבור זקוק להן (בשל מצוקות גלות או מכל סיבה אחרת), אינו סביר, שכן לא

אם דומה הרב למלאך יי צבא-1 - תורה יבקשו מפייהו; אם לאו - אל יבקשו תורה מפייהו (הל' תלמוד תורה ד,א).

מה בין פירושו של מורנו ורבנו הרב יוסף קאפח יצ"ל לשאר פירושים שנכתבו על מורה הנבוכים. כאמור בפירושו ישנן רק הערות שמאפיינות כל מהדורה מדעית, ובמיוחד של תרגום משפה אל שפה. אולם כל מבין ענין יודע שאין עבודת תרגום שאין בה פרשנות, ובמיוחד בספר מלא רמזים כספר מורה הנבוכים שלעתים בחירת המחבר במילה מסויימת נעשתה בכוונה ליצור קשר לפרק אחר. פירושו של הרב קאפח נעשה מתוך הכרות רבה עם פרקי השונים של הספר, ומתוך הכרות טובה של הפילוסופיה הערבית ששימשה רקע לרבים מהדיונים אליהם התייחס הרמב"ם. ואולם הרב קאפח גם הקפיד לייצג את הפרשנות תורתית שהכירה ברמב"ם את איש ההלכה של משנה תורה, והקפידה לתאם את עמדותיו בין ספריו השונים.

מפרשים רבים של מורה הנבוכים הציגו פרשנות קיצונית לדעותיו של הרמב"ם גם כיום ממשכינים להפיק פירושים חדשים שחלקם מצטיינים בשונם הברורה ודרך הרצאתם המרשימה והמושכת אולם ראייה הם לפסוקו של שלמה המלך שהזהיר (משלי ב,טז-יט): "לְהִצְלִיחַ, מֵאִשֶׁה זָרָה, מִמְּצֻרֵי אֶמְרֵי הַחֵלִיקָה. הֵלְצֵבֶת אֶלּוֹף נְעוּרֶיהָ, וְאֶת-בְּרִית אֱלֹהִים שִׁכְחָה... כֹּל-בְּרִיתָהּ לֹא יִשׁוּבוּן, וְלֹא-יִשְׁלֹגוּ אֲרָחוֹת חַיִּים". חכמינו לימדו שפסוק זה מדבר על המינות כלומר הכפירה אשר מושכת את האדם ויכולה לאבד את עולמו (ראה הל' עבודה זרה וחוקות הגויים ב,ה). אחת הסוגיות ששבה ומופיעה בין מפרשי הרמב"ם הקיצוניים של מורה הנבוכים היא הטענה החמורה

הרב אבשלום עדן יצ"ו

מקדושת ה' כי קדוש אני", אינה קדושה כלל אלא להיפך. לכן התורה אוסרת את הקרבה המשפחתית למרות שמבחינה הגוינית היה הדבר רצוי וטוב מחמת האהבה שבין הקרובים, אח ואחות וכד'. כדי למנוע שקיעה בתאוה זו, אסרה התורה את הקרבה המשפחתית. אין אפשרות לאדם לנהוג עפ"י הגיון שכלו, ובכל זאת להישאר קדוש, פרוש מן העריות, ומקיימים לצורך קיום המין בלבד. הרמב"ם אומר "קדושים תהיו" - התקדשו בקיום המצוות כפי ציווי התורה "כמעשה ארץ מצרים. לא תעשו". המדרש מציג את תמצית אורח החיים המודרני והמתירני של מצרים וארץ כנען (אבירי המתירנות של ימינו לא חידשו דבר), הקדמונים ידעו איך "לחיות", וכנגדם הכריזה התורה מלחמת חורמה וכינתה אותה "תועבה", היות ומתירנות מינית זו הובילה לאבדן הרגישות המוסרית ולניון במצפון ואל האלימות הברוטלית "התפוז המכני". אלה הן תוצאותיה החרסניות של החושניות הבלתי מבוקרת.

ההתבדלות מהם. "התכלת מרדכי" של הגאון מברז'ין מפרש את הפסוק "לא תעשה לך פסל...אשר בשמים ממעל ואשר בארץ מתחת", אסור לו לאדם להדמות לבני האלים אשר בשמים ממעל וגם לא לנהוג כמנהג הבהמות אשר בארץ מתחת. שתי הדרכים הקיצוניות פסולות והן מנוגדות לרוח היהדות. התנא באבות מדרך אותנו באיזו דרך לבחור? איזו דרך שיבור לו האדם, כל שהיא תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם". הדרך הממוצעת המקובלת בעיני הבריות היא הדרך הבינונית הכוללת גם את העיסוק בחומר ההכרחי וגם קדושת החיים. השילוב של שני הדברים הוא קיומו של העולם.

"קדושים תהיו כי קדוש אני", חובה עליכם לינוק מקדושתו כי רק ההסוּפּוּפּוּת בצל קדושת עליון מאפשרת לו לאדם לצוף מעל תאוות הגשמיות. אי אפשר לו לאדם להתקדש בכוחות עצמו מבלעדי הקדושה שה' מצווה אותו עליה. אין קדושה אחרת מאשר קדושת התורה. כל הקדושות שאדם בודה מחשבתו, הן קדושות חלופות בת חלוף ללא שום בסיס שמימי, וכל קדושה שאינה יונקת את כוחה

"קדושים תהיו"

צריך להבין את ההקבלה בציווי ה' אל ישראל באמצעות השליח "קדושים תהיו כי קדוש אני". הקב"ה נבדל מן העולם ואעפ"כ הוא מצוי בעולם "מלא כל הארץ כבודו". הקדושה אינה צריכה להיפגם מחמת היותנו מחומר, הזקוק לדברים הגשמיים ולשימוש החושיים. בסיים הפרשה הקדומת, התורה מצווה אותנו לפרוש מן העריות ומפרטת את האיסורים בהתעסקות בסוגי העריות השונות, כל זאת כדי למנוע מן האדם השקיעה בתאוות הגשמיות המורידות אותו לדרגה השפלה ביותר, שהיא נהייה וריצה אחר תאוות התשמיש. הרמב"ם בספרו הקדוש מ"ג פמ"ט אומר שטעם האיסור במשפחות הוא כדי למעט את המשגל ולמאוס בו. דבר זה לא ניתן אלא לקיום המין וחובה עליו להתקדש בו ככתוב "והייתם קדושים", והתקדושות במעשים אלו הם מבחן לאדם להיות ולא להיות, לקיים את חובתו החומרית והשתפתות בהמשך קיום העולם ע"י פריה ורבייה, ואעפ"כ להיות קדוש, לנהוג בקדושה בבחינת "והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני". דרך התקדושות האדם היא ההתקדשות בתוך החיים ולא

סיקור הקבלת פני רב - קריית און

לקהל שומעי לקחו להצטרף למאזיני ההלכה היומית באתר נצח ישראל. קרא להתארגנות להכנת מאכלים מקמח דורא על מנת לספק מזון בערב פסח כפתרון לציבור אשר אמונים על שמירת הכשרות בהידור. וכן קרא להימנע מביצוע מכירת חמץ כמנהג אבותינו הקדושים והטהורים. התפללו מנחה והרב ברך את הציבור בברכה המסורתית לאחר אמירת המזמור בנעימת החג. נתפלל לפני בורא עולם לקיים לנו את חכמי ישראל ולשלוח רפואה שלימה בכללם למורנו ורבנו עט"ר הגאון הרב רצון ערוסי שליט"א. ושנזכה בכל שנה ושנה ללמוד תורה חדשה מפיו, "כי שפתי כהן ישמרו דעות ותורה יבקשו מפייהו כי מלאך ה' צבאות הוא".

הולך ונבנה ועומד לקראת סיום ב"ה. ובימים אלו מתחילים עם בית התנ"ך (דרושים מתנדבים לזכות את הרבים בהכנתו של הבית, המעוניינים ישארו הודעה באתר). הרב פתח בשיעור תלמוד מעמיק בהשתתפות ערה של הקהל, בסוגיית בלע מצה יצא (פסחים קטו). הרב הריחב בדעת מו"ר הגאון הרב יוסף קאפח יצ"ל, שאנו שותים בצמא את מימיו, ואין מים אלא תורה, בפירוש הסוגיא ובנושא כבוש כמבושל ועוד ועוד. כי השם הטובה עליו. הרב לימד את הסוגיא בגרסת תימן בלשון הקודש, וכמנהג אבותינו קדושים נוחי נפש חזר הקהל יחדיו בגרסא על הסוגיא שנלמדה. לאחר מכן, הרב החל לענות על שאלות הציבור בענייני דיומא, בהלכה ובאמונה. ניתנה עדיפות לשאלות מקורונות. הרב הרבה באהבת ישראל, ויצא בקריאת קודש

מנהג עתיק יומין אשר יש לו תמוכות במקרא ובתלמוד הוא הקבלת פני רבנו הרה"ג רצון ערוסי שליט"א ברגל. במאמרו החשוב של מורנו "הקבלת פני הרב ברגל" (נועם כד, תשמ"ב), מביא הרה"ג, כראיה על מנהג תימן, את דברי מהר"ץ בפירושו לתפילת מוסף של פסח: "ואחר שיצא מבית הכנסת, ילך להקביל פני רבותיו... וכן המנהג פשוט, ומנהגן של ישראל תורה הוא". כדולים עם נערים, ואף נשים החפצים וחפצות בדבר השם - זו הלכה, הגיעו לבית הכנסת שיבת ציון ולעזרה. אכן כולם נקבצו באו לך. רבים וטובים גדשו את בית הכנסת בקרית און על מנת לדבוק במנהג הקדמונים ברגל. ההקבלה פתחה בסיוור בבית הליכות עם ישראל אשר

ש: האם ראש הישיבה בישיבה ... שבה אני לומד הוא אפיקורס?
 המקרה הוא כזה: היה לנו דיון הלכתי, הראתי לראש ישיבה את פסק המשנה ברורה, הוא לא הסכים לקבל פסק זה ואמר את הדברים הבאים (ציטוט כמעט מדויק): "מי זה כבר המשנה ברורה? מישוהו שישב במכולת שלו ולמד, אז מה? הוא אפילו לא היה רב קהילה!". מיד כששמעתי את דבריו נזכרתי בגמרא האומרת שאיהו אפיקורס? זה האומר "מאן אהני לן רבנן". כמובן שהדברים שאמר על רב גדול וקדוש בישראל הם חמורים מאוד. איך עלי להתייחס מעתה לרב זה? האם הוא אפיקורס? האם יש חובה ללמד עליו זכות, כי אני לא הצלחתי כלל...
ת: אסור לי להתייחס למקרה שאירע, כי יש צורך לשמוע על הנוגע בדבר ולשמוע עדים כשרים. ולכן, הנני מתייחס למקרה היפותטי, שבו אמר אדם על מחבר המשנה ברורה את הדברים האמורים. וכל שכן אם את אותם דברים אמר ראש ישיבה.
 ראשית, לפני אותה ההגדרה, אדם או רב שאמר דברים שגורמים לי כדברים פסולים, שאותו אדם הוא אפיקורס. ככלל, בעניין זה, יש לאמץ את ההגדרות ההלכתיות שהרמב"ם כתב בהלכות תשובה, פרק שלישי. ולפי אותה ההגדרה, אדם או רב שאמר דברים אלו, שהם חמורים ואסורים להיאמר, אינו אפיקורס. כי בעוונותינו המרובים, מרבית בימינו להשתמש בביטוי הזה, שלא כהלכה, והמשתמשים בו שלא במקרה הנכון, נכשלים בעבירה. כי אין זה דבר של מה בכך לומר על אדם שאינו אפיקורס, שהוא אפיקורס. וכל שכן כשנותנים לכך פרסום ברבים. אם אדם אמר בדרך של ביזוי או לגלוג את אשר אמר על מחבר המשנה ברורה, הוא מבהזת תלמידי חכמים וחייבי גידוי. והואיל ומחבר המשנה ברורה כבר אינו בחיים, צריך האומר לעלות על קברו, עם עשרה מישראל, ולומר חטאתי לא-לקי ישראל, ולחכם פלוני זה. כמו כן אדם שאמר דברים כאלה על מחבר המשנה ברורה, גילה שהוא אינו יודע שגדולי ישראל, תנאים וכו', מהם היו חוטבי עצים ושואבי מים וסנדלרים ונפחים ועוד. ואפילו בימינו חכם ועובד בנק ערך פירוש מקיף וטוב ולכל ששה סדרי משנה.
 ואם אותו אומר הוא ראש ישיבה, הוא גורם נזק חינוכי גדול בהתבטאות כזו.
 יש אולי ללמד עליו זכות, שכוונתו להתגרות בתלמידים שלא יקבלו כל דבר הלכה של כל חכם, מבלי שיעמיקו ויבינו אותו ושידעו שיש חולקים עליו ושיש גם לכבדם. אבל אם זו היתה כוונתו, הוא היה צריך לדעת איך לאמרם.

3) שאלתי לגבי הגילוח בספירת העומר לגבי שאמי, והרב השיב לי שכנראה זה כולל את השאמי כי גם השתילי זתים תפגין שזוהי טעות וגם הוא היה מסתפר בימי הספירה, האם זה מופיע בספרו "שתילי זתים"?
 4) האם כבוד הרב יכול להמליץ לי על רבנים שמשתייכים לקהילת ה"שאמי" שאוכל לקבל מהם תשובות למנהיגו כפי שהרה"ג יוסף צובירי זצ"ל היה פוסק? או שמא הספרים שמארי צובירי כתב כגון "ויצבור יוסף בר"ם הם השריד האחרון לאחר הסתלקותו לחיי נצח ולא יהיה מענה לשאלותי כפי מנהגינו? (ב.ב. שו"ע המקוצר כולל גם את השאמי אבל לפעמים כשהוא כותב לפי ה"שאמי" זה לא בדיוק כמו שהרה"ג צובירי זצ"ל פסק). תודה על כל התשובות ועל הסבלנות להשיב לכל השואלים, חזק ואמץ!!
ת: 1. רבנים שמתמיינים כפי שהרה"ג יוסף צובירי זצ"ל פסק, כי יש מנהגים שקדמו להרמב"ם ואינם כהרמב"ם. יש מנהגים בהשפעת השו"ע, שחדרו לתימן אחרי הרמב"ם, שלא כהרמב"ם. יש מפסיקונים של מהרה"ץ, שלא כל הבלדי נוהגים כמותן. רבני שאמי, יש להבחין בין צנעא לאיזוריה, ובין שרעב ודודים תימן. שרבני שאמי צנעא, נוסח התפילה שלהם כנסכת הגדולה של הר"י צובירי, ובשרעב תפילת החדש.
 שתילי זתים קנה שביטה בצנעא ואפילו בקרב הבלדי, אך לא בשרעב. אך לא תמיד פסקו כמו שתילי זתים, ואפילו לא השאמי. ובשרעב במאתיים שנים אחרונות, השו"ע היה הבסיס לפסיקותם, ויש כאלה שחשבו את הגהות הרמ"א להגהות של ר"י קארו, ופסקו כמותן עד לעלותם ארצה.
 2. עדויות אלה נמצאות בכתביהם.
 3. בדריי התבססו על עדותו של מהרה"ץ בשו"ת פועלת צדיק ח"ב, עו, עליו ועל הר"ד משרקי. ובספרו "שת"ז נטה כהמקילים לעניין תספורת, עיין שם בהגהות.
 4. לצערי, איני מכיר היום רבנים שהם מוסמכים להשיב על מנהגי השאמי, אבל אין פירוש הדבר שאין כאלה.
ש: האם אפשר לאכול אצל חמותי שאינה חולטת? ומה הדין כשמתארחים או אוכלים בבתי מלון אולמות וכו'.
ת: מותר לאכול בשר שאינו מבושל, אלא צלוי או דגים. אם אכן היא שומרת כשרות. ולהציע לה לחלוט את הבשר, לפחות כשהינך מתארח בביתה. בבתי מלון, כשאנו יוצאים בקבוצה אנו דורשים ומבצעים עברונן חליטה. אם יוצאים כבודדים, יש לבקש בשר שהיה לפני הבישול על האש או שניצל. או לפחות בשר עוף שבושל בדרך איוד בתנור, בלי מים כלל.

1. האם יש בעיה במעבר לדירה חדשה בימי העומר? (אולי כדאי לציין שהמעבר לדירה נדחה מלפני פסח בעל כרחנו, ודחייה כרוכה בתשלומי שכ"ד).
 2. מה לגבי מוסיקה בעומר, לגבי מי שנוהג לפי השת"ז?
ת: 1. מותר. 2. יש להימנע. בתימן לא נהגו במוסיקה כלל, במשך כל ימות השנה, בגלל החורבן. רק הנשים לכו' הכלה נקשו בכלי נקישוה. ובכפרים נהגו לנקוש בפח. ולא יותר.
ש: אני נוהג לגדל זקן עד ל"ד עומר, לפני מס' שנים נודע לי שכתמיני, יכול אני לנהוג כמנהג עדתנו - להתגלח מדי יום שיש, אולם עד כה לא שיניתי את מנהגי מאחר שלא ידעתי האם נכון הדבר. 1. האם נכון? 2. אם כן, האם אני יכול לשנות את המנהג הקיים ללא התרת נדרים?
ת: 1. נכון הדבר. לא נהגו באיסור תספורת. בוודאי לא לגבי גילוח, כי לא נהגו להתגלח כל השנה. 2. יכול אתה לשנות ממנהגך בלי התרה, כי מנהגך בטעות יסודו.
ש: הרב כתב שבימי ספירת העומר מותר להתגלח/הסתפר, השואל לא ציין אם הוא בלדי או שאמי. האם עדות מהרה"ץ שלמנהג זה אין תוקף, תופסת לגבי כולם בלדי ושאמי? אם כן, אזי הרבנים התימניים שנוהגים ומורים איסור בתספורת/גילוח האם הם טועים? גם לדעת ה"שתילי זתים" מותר להתגלח/הסתפר בערבי שבתות בימי הספירה?
ת: לענ"ד עדותו ופסקו של מהרה"ץ כולל את השאמי. וזאת משלוש סיבות: א. גם הרב דוד משרקי ז"ל רבו של מהרה"ץ, ואשר הוא היה שאמי, היה שותף למעשה שעשו שהסתפרו בימי הספירה כדי להפגין שמנהג האיסור בטעות יסודו. ב. התיאור העובדתי שמהרה"ץ תיאר כיצד חדר לתימן המנהג לאיסור תספורת בימי הספירה, כוחו יפה גם לכל רחבי תימן. ג. ב"ד שבצנעא היה ביה"ד לכל רחבי תימן. לגבי רבנים תימנים שמורים ליהודי תימן לאסור, איני יודע טעמיהם. ולכן איני יכול לומר שהם טועים ח"ו.
ש: 1) לגבי פסיקת ההלכה, האם רבנים תימניים-כדלים פוסקים רק לפי הרמב"ם ומהרה"ץ, ורבנים תימניים-שאמי פוסקים רק לפי שולחן ערוך ושתילי זתים? איך יודעים מתי שאמי יכול לפסוק כמהרה"ץ ובלדי כשתילי זתים?
 2) כבוד הרב כתב במספר תשובות "על פי עדות מהרה"ץ... האם עדויות אלו של מהרה"ץ והשתילי זתים מופיעים בספר מסויים שאפשר לרכוש וללמוד על עדויות אלו?"

הליכות טוהר הבית
 הדרכת כלות ובניין התא
 המשפחתי
 אשת חיל - 03-5340766

המעוניינים לקבל את העלון
 במייל:
 orhalichot@gmail.com

אור ההליכות
 הליכות עם ישראל
 עמותה להפצת ערכי היהדות הנאמנה
 רח' הרב שלום יצחק הלוי 4 קריית אונו ת.ד. 55100, 211
עורך ראשי: יוסף פרחי
עורכי משנה: נתנאל חמדי, שמואל חמדי
חברי המערכת: הרב צפניה ערוסי, אבי חמדי, אביעד צרהבי
טל': 03-5340819 **פקס':** 03-5343658
 orhalichot@gmail.com **דוא"ל:**

אנו שמחים להודיע על קיום "ירחי כלה קיץ" בהשתתפות:
ההתאגדות ריגוץ פארקוסי של סלוצק
 רבה של קריית אונו חבר מועצת הרה"ר לישראל ויו"ר הליכות עם ישראל
בהנחיית: הרב אבשלום עדן יצ"ו
ירחי כלה קיץ תשע"ב
 שיתקיים אי"ה מיום שלישי ועד מוצש"ק בתאריך כ"ב-כ"ד תמוז תשע"ב (10-14.7.2012)
 למעוניינים טיול באזור הצפון בתשלום נוסף - הרשמה מראש בלבד!
המחיר ליחיד בחדר זוגי ל - 5 ימי נופש - פנסיון מלא
 חדרי לב - 1800 * חדרי הוד - 2080 * חדרי עדן - 2190 * חדרי הדר - 2550 ₪
 * ישתתפו רג'ים ומרצ'ים נוספים * תוכנית תורנית צעירה ומללונת * פסח אכילת פסח הכר אחסוף * מללונת אורח * חרצה נפרדת * אומן אורח * כולל נסיעה וכניסה לחמי סלוצק
 ניתן לשלם ב-3 תשלומים 1.5-1.6-1.7/11
לפרטים והרשמה ב' - 03-5343655 03-5340819 הכתובת למשלוח: ת.ד. 211 קריית אונו 55100

כוס ברכות שהשמחה במעונם שלוחה לידיו הקרובים הסכים הרב עו"ד שחר סתנה מנכ"ל הליכות עם ישראל ונו"ב שרית מנכ"ת ומר אוריאל ונו"ב רותי למשפחת בן חיים הי"ו ולסבא רבה הרב הדגול מנשה סתנה ונו"ב שבת"י רב מועצה אזורית טר ת"ו בהולדת נכדו הדר שחי' בן רון אהרון ושני שיחי' ישמחו האבות והסבים בכנס וכיוצא הליצים ויתקיים בו הדר תפארת למשפחותיהם הדגולות כהליכותיה המאחלים
 מערכת אור ההליכות מכון מש"ה הליכות עם ישראל